

SIMAV in de jaren '20

Algemeen

De Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (SIMAV) heeft 29 poldermolens, 4 korenmolens, 1 roedenloods, 1 weidemolen en 2 incomplete poldermolens in eigendom; allen Rijksmonumenten. 4 molens liggen in de provincie Utrecht. De overige liggen in Zuid-Holland.

SIMAV is opgericht in 1956. De Stichting heeft ten doel: *Het bevorderen van de instandhouding en het tot een levend industrieel erfgoed voor komende generaties laten zijn van koren- en watermolens en roedenloodsen in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden, die beschermd zijn op grond van de Erfgoedwet 2015 en voorts het verrichten van alles wat daarmee in de meest uitgebreide zin verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.*

De “grondwet” van SIMAV ligt verankerd in zijn statuten. SIMAV heeft, zijn werkwijze, belangrijke afspraken en kerngegevens, logischerwijs voortvloeiend uit de statuten, vastgelegd in zijn Handboek. Dit Handboek is een “levend document”. *2x per jaar wordt de inhoud van het handboek geactualiseerd.* De tactische en operationele zaken zijn, naast de statuten en dit beleidsdocument met de meer strategische zaken ook in het Handboek opgenomen; alle in en voor de organisatie relevante zaken kunnen op 1 plaats, digitaal in een SharePoint omgeving, worden geraadpleegd.

Missie

SIMAV streeft ernaar om de in zijn bezit zijnde polder- en korenmolens te behouden en te laten functioneren en hiermee een belangrijke bijdrage te leveren aan de uitstraling van dit belangrijke culturele erfgoed in het landschap en het karakter van deze molens in al hun oorspronkelijkheid te tonen.

Met het uitvoeren van deze missie is SIMAV ervan overtuigd, dat – samen met een breed maatschappelijk draagvlak – het in standhouden van deze molens en het beroep van molenaar in de toekomst kan worden gewaarborgd.

Of SIMAV hierin slaagt wordt om de vijf jaar, voor een eerst in 2025, of zoveel eerder als noodzakelijk, of gewenst, getoetst bij zijn in- en externe stakeholders.

Doorgeven van cultureel erfgoed

Het begin van het einde van het “werkzame leven” van de molens vond halverwege de negentiende eeuw plaats door de uitvinding van de stoomgemalen en in een later stadium door de elektrische gemalen.

Windkracht was op een bepaald moment niet meer nodig om met maalvaardige machines het water uit de polders te pompen; evenzo verloren in de loop der tijd ook de korenmolens hun originele bestemming. De geschiedenis van SIMAV begint daar waar de molens ernstig in verval raakten en niet zelden werden afgebroken. SIMAV heeft sinds 1956 een rijk bezit aan cultureel erfgoed in stand gehouden.

In stand houden alleen is anno nu op zich niet meer toereikend. Niet alleen de historische waarde is relevant. SIMAV wenst zijn molens als waardevol element in de samenleving nu en in de toekomst te laten functioneren en bij te laten dragen aan de beleving van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden voor zowel bewoners, als recreanten.

In het kader van o.a. duurzaamheid wenst SIMAV zijn poldermolens weer in te kunnen zetten voor een actief waterbeheer. Met de overheden worden daartoe, samen met de zusterorganisatie SWEK, acties ondernomen richting overheden. In 2024 zal hier meer duidelijkheid over moeten ontstaan.

Molenbehoud en -beheer

Begonnen met vijf molens in 1956, is het bezit in de loop der jaren sterk gegroeid tot drieëndertig volwaardige molens. Gedurende deze periode zijn molens gerestaureerd, weer draai- en maalvaardig gemaakt en draaiende gehouden. Deze langjarige betrokkenheid en ervaring hebben ertoe bijgedragen, dat er een organisatie is ontstaan met een unieke structuur, waarbinnen inzet op basis van vrijwilligheid samen gaat met het op een professionele wijze functioneren.

SIMAV heeft daarbij steeds voor ogen gehad om het merendeel van de nog aanwezige molens voor zijn werkgebied te behouden. Echter, de restauraties en het onderhoud van de molens, maar ook bij het adviseren hiervan, waren niet mogelijk geweest zonder de steun van het Rijk, de Provincie Zuid-Holland en de inliggende gemeenten, donaties en legaten.

Het lijkt bijna vanzelfsprekend dat de molens nog altijd, zelfs internationaal, in de belangstelling staan, waarbij SIMAV continu wil zorgdragen voor het in stand houden van dit rijke erfgoed. Vanzelfsprekend is dat echter niet. Oprukkende bebouwing en veranderde inzichten ten aanzien van groen en bomen leggen druk op de verschijningsvorm van de molens in het landschap en de daaraan gekoppelde “vrije” windvang.

Om de uitstraling van de molens in het landschap het karakter van de oorspronkelijke functie te kunnen behouden, is SIMAV ervan overtuigd, dat – samen met een breed maatschappelijk draagvlak – het molenbehoud en het beroep van molenaar in de toekomst gewaarborgd kan blijven. Zonder voldoende en kwalitatief toegeruste molenaars is in stand houding op het gewenste niveau vrijwel niet mogelijk.

De gemiddelde leeftijd van de molenaars loopt ieder jaar wat op. Dit maakt het noodzakelijk om meer inzet in de werving en opleiding van molenaars te plegen. In samenwerking met De Hollandsche Molen en andere stichtingen zal gericht actie worden ondernomen.

Goed beheer vereist goed inzicht in en kennis van de (groot)onderhoud en restauratie behoeften; zowel technisch, organiek als financieel. Er is in de organisatie bijzonder veel kennis en ervaring aanwezig om hierin te voorzien.

In 2023 is een nieuwe technische inventarisatieronde gestart. Deze krijgt naar verwachting ultimo 2024 zijn voltooiing en vormt de basis voor de lange, middellange en kortere termijnplanning van (groot)onderhoud en restauratie. Deze wordt in 2024 verder opgesteld. Grote randvoorwaarde hierbij zijn de beschikbare financiële middelen en de loon- en prijsontwikkeling. Niet voorzienbaar onderhoud zal op ad hoc basis invulling krijgen.

Gebruik molens

Een molen zonder inhoudelijke functie gaat uiteindelijk aan kwaliteit, maatschappelijk, maar ook technisch achteruit. Ter voorkoming van achteruitgang worden 19 molens bewoond door molenaars, is er een aantal in gebruik als B&B, recreatief en horeca. Daarnaast is er een molenwinkel en zijn er 4 bezoekmolens.

Een oude wens is het weer in volle luister herstellen van het molencomplex Streefkerk; een majeure operatie, die de (financiële) mogelijkheden van SIMAV te boven gaat. Doel is het inzichtelijk maken van het historisch waterbeheersysteem, o.a. ten behoeve van recreanten en toeristen. Onderzoek zal moeten uitwijzen of deze wens anno 2024 nog realistisch is. Hoe ligt de vraag vanuit de markt en overheden en is er een business model bij op te zetten?

Samen met partners wordt de haalbaarheid van deze wens verder onderzocht. In 2024/2025 zal het realiseerbaarheidsgehalte, kostprijs technisch, maatschappelijk en commercieel duidelijk moeten zijn.

Hedendaags gebruik van een molen conflicteert een enkele keer met de vereisten, die aan de rijksmonumenten door de RCE worden gesteld. Met de RCE wordt, waar nodig, overlegd, teneinde toch verantwoord gebruik mogelijk te maken.

Teneinde een verantwoord gebruik mogelijk te blijven maken, ook op lange termijn, wordt voor iedere molen een erfgoed historisch onderzoek ingesteld en vastgelegd in een rapportage. Dit proces moet eind 2025 zijn afgerond.

In het kader van o.a. de molenbiotoop, maar ook ten behoeve van ruimtelijke ontwikkelingen in de invloedssfeer van de molen, worden "molenpaspoorten" opgesteld. Voor 5 molens is een dergelijk paspoort aanwezig. De paspoorten voor de andere molens krijgen de komende jaren inhoud. De volgorde per molen is afhankelijk van de urgentie.

Welke vorm van gebruik ook aanwezig is, primair blijft de statutaire doelstelling integrale instandhouding van het monument.

Medewerkers

Zonder vrijwillig molenaars en andere vrijwilligers is er geen SIMAV! Het op peil houden van het bestand aan kwalitatief goede vrijwilligers, die bereid zijn een substantieel deel van hun vrije tijd aan de molens te besteden, is en blijft een punt van voortdurende zorg.

SIMAV heeft 1 parttime medewerker in dienst en kan beschikken over ongeveer 85 vrijwilligers en vrijwillig molenaars.

SIMAV is van oudsher een organisatie, die gericht is op beheer en instandhouding. Maatschappelijk instandhouding vereist echter meer. Dat houdt in, dat ook medewerkers noodzakelijk zijn, die zich richten op verwerving van gelden van particulieren, stichtingen en bedrijven, maar ook op PR, recreatie en toerisme. Daarnaast moet kennis van planologie, procedures, automatisering, enz. geborgd blijven in de organisatie.

Actieve werving de laatste jaren heeft laten zien dat het nog steeds mogelijk is, zij het steeds lastiger, om goede vrijwilligers in diverse disciplines aan SIMAV te binden. Een aantal vrijwilligers op specifieke posten heeft aangegeven een stapje terug te willen doen.

In 2024 zal er dan ook opnieuw een actieve wervingscampagne voor vrijwilligers op de diverse functies worden opgezet; vrijwel zeker zal het noodzakelijk zijn om dat ieder daarop volgend jaar te herhalen.

Organisatie en organisatieontwikkeling

De staande organisatie is nu (2023) toegerust voor zijn taken en werkt conform eigentijdse besturingsbeginselen. Zorgen zijn er t.a.v. de steeds complexer wordende wet- en regelgeving en de eisen, die aan vrijwilligers worden gesteld; inclusief de daaraan gekoppelde verantwoordelijkheden. SIMAV is van mening dat de controledrift vanuit de overheden, maar ook het bankwezen, is doorgeslagen. Dit schrikt vrijwilligers af.

SIMAV heeft in 2020 haar besturingsmodel aangepast aan de eisen, die horen bij een eigentijdse Professionele Organisatie voor Monumentenbeheer.

Om de vijf jaar, of zoals eerder als noodzakelijk, dan wel gewenst, wordt een voortgangsmeting op de organisatie gedaan, allereerst in 2025, in de vorm van een zogenaamde SWOT analyse. Mede afhankelijk van de uitkomsten van dat proces zal er opnieuw een herijking op de organisatie plaats vinden.

Raad van Toezicht, Bestuur, Molenaars en alle overige SIMAV medewerkers stellen hun tijd, kennis en ervaring op vrijwilliger basis ter beschikking. De maatschappelijke en de financiële waarde van die inzet laat zich lastig kwantificeren, maar is zodanig hoog, dat inzet via betaalde krachten een utopie is; voor zover al wenselijk.

Financiën

SIMAV financiën komen uit overheidsbijdragen, verhuur van molens, bijdragen van particuliere, stichtingen en bedrijven, giften en legaten. De overheidsbijdragen zijn niet toereikend voor instandhouding op het vereiste minimale kwalitatieve niveau.. Het manco kan slechts voor een klein deel worden gedekt uit de eigen middelen. Dit houdt in dat aanvullende financiering aangeboden moet worden.

SIMAV onderzoekt of en zo ja in welke mate "tertiaire" financiering boven overheidsbijdragen te realiseren is en onder welke voorwaarden. Onderzocht wordt of "adoptie" van individuele molens door het bedrijfsleven tot de mogelijkheden behoort. Hiertoe wordt een traject uitgezet dat op niet al te lange termijn duidelijkheid moet geven. In 2024 wordt een actieplan opgesteld, waarin wordt opgenomen op welke wijze aanvullende financiering kan worden verkregen. De aanzet daartoe is in 2023 gezet. In dat actieplan zal een meerjarige opzet worden opgenomen. De verwachting is dat aanvullende financiering in de toekomst onmisbaar zal blijven.

Kwalitatief goede instandhouding van de molens zal mede afhangen van het succes van het verkrijgen van additionele financiering, maar ook hoe de staat van de molens zich in de tijd ontwikkeld. Daarnaast is de loon- en prijsontwikkeling een grote bron van zorg. Overheidsbijdragen houden volstrekt ontoereikend rekening met deze loon- en prijsontwikkelingen.

Het voornemen tot niet-indexeren van de SIM voor de komende jaren is onacceptabel en levert grote risico's voor het reguliere onderhoud op. Het bestuur is voornemens, o.a. via De Hollandsche Molen, hier scherp op actie te ondernemen

SIMAV heeft de POM-status en heeft een ANBI-erkenning. Op de website is aanvullende informatie opgenomen. De POM-status maakt het SIMAV mogelijk om meer bedrijfsmatig met de beschikbare

middelen om te gaan. Het aantal bureaucratische handelingen rond overheidsbijdragen wordt hiermee beheersbaar gehouden.

Toekomst

SIMAV-molens zijn “eigendom” van de samenleving. SIMAV is het voertuig dat zorg draagt voor beheer en instandhouding. Het in stand houden van de Stichting SIMAV is geen doel op zich; het gaat primair om de monumenten zelf.

In samenwerking met de overheden en SWEK zal in 2024 en volgende jaren onderzocht worden op welke wijze dit maatschappelijk eigendom sterker door de samenleving gedragen kan worden en wat daarvoor nodig is.

Maatschappelijk eigendom brengt ook met zich mee dat overheden, het waterschap en de gemeenten in het bijzonder, verantwoordelijkheid dragen voor de toekomst van de molens.

SIMAV is voornemens om in 2024 de dialoog met de gemeenten op te starten rond de toekomst van de molens. Wat willen zij met de molens en waarom. Wat hebben ze ervoor over? Hoe zien zij de toekomst van SIMAV? Moet er een meer gestructureerde samenwerking met andere stichtingen ontstaan en met welk doel?

De onzekerheden op het financiële vlak, de politiek wisselende realiteiten en prioriteiten bijten met de continuïteitsvereisten bij monumentenbeheer. SIMAV ziet in dezen grote en niet door SIMAV beïnvloedbare risico's.

Een 2^e onzekerheid zit in de beschikbaarheid op langere termijn van voldoende gekwalificeerde medewerkers.

Ten 3^e de samenleving stelt steeds hogere en vaak tegenstrijdige eisen aan onze molens, in functie en beleving.

Alle elementen opgeteld maakt het geheel bijzonder complex. Dit maakt het noodzakelijk om ieder jaar weer opnieuw te kijken of we op de goede weg zijn met het beheer van ons bezit; een uitdaging voor bestuur en raad van toezicht.

De (mis)match tussen beschikbare middelen en vereist onderhoud kan de vraag naar prioritering in onderhoud tussen molens actueel doen worden; welke molen wordt wel maximaal onderhouden en welke niet, waarom en wat zijn de -maatschappelijke- effecten.

In 2024, gestart in 2023, wordt de instandhoudingsproblematiek door het bestuur op de agenda geplaatst van overheden en in-en externe stakeholders.